

Ба Шурои диссертатсионии 6D.KOA-079-и
назди Институти фалсафа, сиёсатшиносӣ ва
ҳуқуқи ба номи А. Баҳоваддинови АМИТ
(734025, Душанбе, хиёбони Рӯдакӣ 33)

ТАҚРИЗИ МУҚАРРИЗИ РАСМӢ
ба диссертатсияи номзодии Хуррамзода Муминшо Хуррам дар
мавзуи “Мақоми сиёсати энергетикӣ дар раванди ҷимояи
манфиатҳои миллии Тоҷикистон” барои дарёфти дараҷаи илмӣ
номзоди илмҳои сиёсӣ аз рӯи ихтисоси 5.6.2– Ниҳодҳо, равандҳо
ва технологияҳои сиёсӣ

Мутобиқати диссертатсия ба ихтисоси илмӣ. Таҳқиқоти диссертатсионии Хуррамзода Муминшо Хуррам дар мавзуи “Мақоми сиёсати энергетикӣ дар раванди ҷимояи манфиатҳои миллии Тоҷикистон” аз рӯи ихтисоси 5.6.2– Ниҳодҳо, равандҳо ва технологияҳои сиёсӣ омода гардидааст. Диссертант ба масъалаҳои сиёсати энергетикӣ ва раванди ташаккул ва инкишофи он дар шароити Ҷумҳурии Тоҷикистон корҳои муайянеро ба сомон расонидааст, ки таҳқиқоти муаллиф омилҳои мутобиқсозиро ба ихтисоси интиҳобшуда дар бар мегирад.

Мубрам будани мавзуи диссертатсия. Дар шароити соҳибистиклолии Ҷумҳурии Тоҷикистон сиёсати энергетикӣ бештар вижагиҳои ба худ хосро касб намуда, раванди он аз истифодаи самараноки захираҳои гидроэнергетикӣ вобастагӣ дорад ва дар асоси ба эътибор гирифтани ин зарфияти геополитикӣ ташаккул ва инкишоф меёбад. Тавре аз муқаддимаи кори илмӣ бар меояд: “Раванди инкишофи сиёсати энергетикӣ, ки ба ҷимояи манфиатҳои миллии Тоҷикистон алоқаманд мебошад, ҳамчун консепсияи инкишоф ва рушди миллии шинохта мешавад. Дар шароити Ҷумҳурии Тоҷикистон инкишофи сиёсати энергетикӣ бо назардошти истифодаи самараноки захира ва имкониятҳои гидроэнергетикӣ, аз ҷумла ба истифода додани неруғоҳҳои барқи обӣ амалӣ мегардад”.

Мавзуи таҳқиқотии Хуррамзода Муминшо Хуррам ҷиҳати таҳкими идоракунии давлатӣ, идоракунии захираҳои энергетикӣ, бозори энергетикӣ,

чалби сармоягузорӣ, таъмини амнияти энергетикӣ, ҳифзи муҳити зист ва устувории экологӣ заминаи бозътмодро фароҳам меорад. Аз тарафи дигар, барои Ҷумҳурии Тоҷикистон, ки аз лиҳози ҷойгиршавии ҳудудӣ дар сарғаи об қарор дорад, инкишофи соҳаи энергетика боиси аз байн бурдани як қатор мушкилоти иқтисодӣ, сиёсӣ ва иҷтимоӣ мегардад.

Дарачаи наwgониҳои дар диссертатсия ба дастмада ва нуктаҳое, ки барои ҳимоя пешниҳод мешаванд. Муаллифи диссертатсия фаҳмиши амиқи асосҳои назариявии омӯзиши сиёсати энергетикиро нишон додааст. Саҳеҳ будани маълумот, маводди сарчашмаҳо, қоркард ва киёсбандии далелҳо, инчунин, ҳаҷми интишороти таҳқиқотро дар бар мегирад. Навгонии илмӣ дар он ифода меёбад, ки муаллиф зимни таҳқиқот асосҳои назариявӣ методологии ташаккул ва инкишофи сиёсати энергетикӣ ва хусусиятҳои сиёсати энергетикиро дар шароити Ҷумҳурии Тоҷикистон аз дидгоҳи сиёсӣ мавриди таҳлилу баррасӣ қарор додааст. Дар ин замина таҳқиқи ҷанбаҳои сиёсати энергетикӣ ва дурнамои рушди он ҳамчун воситаи амалигардонии манфиатҳои миллии Ҷумҳурии Тоҷикистон яке аз наwgониҳои муҳимми қори илмӣ ба ҳисоб меравад, ки аҳамияти назариявӣ амалӣ дорад. Дар қисмати нуктаҳое, ки ба ҳимоя пешниҳод шудааст, масъалаҳое мавриди пажӯҳиш қарор дода шудаанд, ки ба мундариҷаи қор ва наwgониҳо пайвастагии мантиқӣ ва мазмунӣ доранд.

Боби якуми диссертатсия масъалаҳои назариявӣ методологии таҳқиқи сиёсати энергетикӣ ва низоми ташаккули он»-ро дар бар гирифтааст. Тавре аз омӯзиши масъалаи мазкур бар меояд, ҳадаф аз омӯзиши масъалаҳои назариявӣ методологии таҳқиқи сиёсати энергетикӣ муайян намудани равандҳо, воқеаҳо, гуфтушунидҳо ва ҳулосабарориҳои олимону мутахассисони соҳа доир ба самтҳои асосии сиёсати энергетикӣ Тоҷикистон мебошад.

Муаллиф дар дар боби якум шарҳ додааст, ки сиёсати энергетикӣ раванди муносибатҳои иқтисодию сиёсӣ буда, аз истифодаи самараноки захираҳои гидроэнергетикӣ давлат, ки ҳамчун боигарҳои милли махсуб меёбанд, ташаккул меёбад. Ҳамзамон, дар боби якум ба таҳқиқи сиёсати давлатӣ дар самти пажӯҳиши наvҳои сиёсати энергетикӣ суҳан меравад.

Дар зербоби якуми боби якум масъалаҳои истифодаи манбаъҳои барқароршавандаи энергия, баробарии таъминоти неруи барқ, қоҳиш додани вобастагӣ аз воридот ва қам қардани зарар ба муҳити зист мавриди таҳлилу баррасӣ қарор дода шудааст. Ҳамзамон, масъалаи рушди энергетика ҳамчун қонсепсия инкишоф ва хусусиятҳои он бо назардошти рушди энергетика, заминаҳои баланд бардоштани иқтидори истехсоли энергия, дигаргунсозии манбаъҳои муайяни гидроэнергетикӣ, болоравии самаранокии фаъолият ва дастрасии баробарии мардум ва ниҳодҳои давлатию ҷамъиятӣ ба энергияи сабз

дар зербоби дуҷуми боби якум таҳлили худро ёфтааст.

Боби дуҷуми рисола ба таҳқиқи хусусияти сиёсати энергетикӣ дар шароити Ҷумҳурии Тоҷикистон ва роҳу воситаҳои амалӣ гардонидани он бахшида шудааст. Муаллиф дар боби дуҷуми рисолаи илмӣ ба омӯзиши асосҳои концептуалии сиёсати энергетикӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон диққати махсус зоҳир намуда, қайд намудааст, ки сиёсати энергетикӣ ҳамчун навъи асосии сиёсати давлатӣ буда, ба қабул ва мавриди амал қарор гирифтани стратегияҳо, концепсияҳо ва барномаҳои давлатӣ асос ёфтааст. Дар ин ҷода мақсаду вазифаҳо ва дурнамои раванди сиёсати энергетикӣ мушаххас гардидааст. Муайян карда шудааст, ки захираҳои энергетикии Тоҷикистон тавассути бунёди неругоҳҳои миёна ва бузурги обӣ имконпазир аст. Ба андешаи муаллиф “раванди сиёсати энергетикии Тоҷикистон, энергияи об ва истифодаи самараноки захираҳои обӣ дар мадди аввал меистад. Барои тақвият додани раванди неругоҳсозӣ иқлими Ҷумҳурии Тоҷикистон мутобиқ буда, бо харчи маблағҳои наҷандон зиёд ба натиҷаҳои назаррас ноил шудан мумкин аст”.

Дар зербоби якуми боби дуҷум заминаҳои таърихӣ, ҳуқуқӣ ва институтсионалӣ дар соҳаи энергетика мавриди пажӯҳиш қарор дода шудааст. Тавре ҳуди муаллиф қайд намудааст: “Инфрасохтори пешрафтаи энергетикӣ таъминоти бозғатимод ва устувори истеъмолкунандагонро бо энергия таъмин мекунад ва ба рушди иқтисодӣ мусоидат менамояд”.

Дар зербоби дуҷуми боби ду муаллифи диссертатсия масъалаҳои муҳимми татбиқи сиёсати энергетикӣ ва роҳу воситаҳои онҳоро мавриди баррасӣ қарор додааст.

Боби сеюми диссертатсия ба масъалаи сиёсати энергетикӣ ва дурнамои рушди он ҳамчун воситаи амалигардонии манфиатҳои миллии Ҷумҳурии Тоҷикистон бахшида шудааст. Зербоби якуми боби сеюми диссертатсия ба масъалаи мавқеи сиёсати энергетикӣ дар низомии манфиатҳои миллии Ҷумҳурии Тоҷикистон робитаи қавӣ дошта, муаллиф дар ин замина сиёсати энергетикиро дар ташаккули манфиатҳои миллии Тоҷикистон муайян намудааст. Шарҳ дода шудааст, ки аҳамияти сиёсати энергетикӣ дар таҳкими манфиатҳои миллии Тоҷикистон тавассути таъмини рушди устувори кишвар, ноил шудан ба амнияти энергетикӣ, истеҳсоли неруи барқӣ аз ҷиҳати экологӣ тоза, ҳамгироии сиёсати энергетикӣ бо дигар бахшҳои иқтисодиёт мавқеи назаррас дорад.

Дар доираи зербоби сеюми боби сеюм мушкilot ва дурнамои инкишофи сиёсати энергетикӣ дар шароити Ҷумҳурии Тоҷикистон мавриди омӯзишу таҳлил қарор дода шудааст.

Асоснокӣ ва эътимоднокии хулосаҳо ва тавсияҳои дар диссертатсия зикршуда. Асоснокии амалии таҳқиқот аз он иборат аст, ки дар диссертатсия

вобаста ба «Мақоми сиёсати энергетикӣ дар раванди ҷимояи манфиатҳои миллии Тоҷикистон» хулосабарорӣ карда шудааст.

Тавсияҳои асосии диссертатсия бо назардошти мақсад ва вазифаҳои таҳқиқот ва натиҷаҳои онҳо ба масъалаҳои амалии давлатдорӣ ҷавобгӯ мебошанд. Инчунин, вобаста ба эътимоднокии хулосаҳо ва тавсияҳои дар диссертатсия методҳои таъсиррасонӣ ва моҳияти таҳқиқотро муайян ва асоснок менамоянд. Ин амал ба муаллиф имкон додааст, ки натиҷаҳои илмӣ кори диссертатсиониро бо эътимоднокии хулосаҳои худ тасдиқ намояд. Пешниҳодот ва тавсияҳои асосии диссертатсияро метавон дар раванди таълими курсҳои махсуси сиёсати идоракунии давлатӣ истифода бурд.

Хулоса ва тавсияҳои илмӣ докталаб вобаста ба мақоми сиёсати энергетикӣ дар раванди ҷимояи манфиатҳои миллии Тоҷикистон асоснокӣ ва эътимоднокии натиҷаҳои таҳқиқотро тасдиқ мекунад.

Аҳамияти илмию амалии натиҷаҳои диссертатсия бо нишон додани тавсияҳо оид ба истифодаи онҳо. Аҳамияти илмию амалии натиҷаҳои диссертатсия ва таҳлилу баррасии онҳо аз он иборат аст, ки дар диссертатсия таҳлил методҳои объективӣ, таърихӣ, методҳои институтсионӣ, муқоисавӣ, мантиқӣ ва усулҳои иҷтимоӣ сиёсӣ, вазъи раванди сиёсати энергетикӣ Тоҷикистон дар пояи манфиатҳои миллии он мавриди истифода қарор дода шудааст.

Метавон тавсия дод, то маводи диссертатсияро ки дар раванди таълими сиёсатшиносӣ, ҷомеашиносӣ, амнияти миллий, низоъшиносӣ ва таҳияи барномаҳои таълимӣ ва китобҳои дарсӣ мавриди истифода қарор дода шаванд. Инчунин, хулосаҳо ва натиҷаҳои диссертатсияро ҳангоми таҳияи стратегияҳои рушди сиёсати энергетикӣ ва ҳадафҳои стратегии давлат мавриди истифода қарор додан мумкин аст. Муқаррарот ва хулосаҳои диссертатсия барои омӯзиши минбаъдаи раванди сиёсати энергетикӣ ва хусусиятҳои идоракунии он дар шароити дигаргуниҳои ҷомеаи тоҷикистонӣ мусоидат хоҳанд кард.

Ҳаҷм ва сохтори диссертатсия. Сохтор ва ҳаҷми диссертатсия аз муқаддима, се боб, 6 зербоб, хулосаҳо, тавсияҳо, рӯйхати адабиёти истифодашуда ва замимаҳо иборат мебошад.

Наشري натиҷаҳои диссертатсия дар маҷаллаҳои тақризшавандаи илмӣ. Натиҷаҳо ва дастовардҳои таҳқиқот дар 11 маҷаллаҳои илмӣ, ки дар маҷаллаҳои тақризшавандаи Комиссияи олии аттестатсионии (КОА) назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон нашр шудаанд, зоҳир мегардад. Ҳамчунин, таълифи 1 монография ва наشري 2 маъруза дар конференсияҳои ҷумҳуриявӣ ба дастовардҳои таҳқиқот дохил мешаванд.

Норасоиҳо ва эродҳо. Дар таҳқиқоти диссертатсионии Хуррамзода Муминшо Хуррам дар баробари муваффақият ва дастовардҳои илмӣ инчунин

баъзе масъалаҳои баҳснок низ дида мешаванд, ки онҳоро ба таври зайл нишон додан мумкин аст:

1. Диссертатсия дар шароити Ҷумҳурии Тоҷикистон мавзуи актуалӣ ва мубрам ба ҳисоб меравад, махусан таҳқиқоти сиёсати энергетикӣ дар пояи манфиатҳои миллии Тоҷикистон аҳамияти сиёсӣ, иҷтимоӣ ва иқтисодӣ дорад. Вале дар диссертатсия муаллиф бо вучуди муайян намудани аҳамияти сиёсати энергетикӣ дар рушди ҳаёти сиёсӣ, иҷтимоӣ ва иқтисодии ҷомеа, мушаххасан ҷойгоҳи онро дар раванди фаъолияти ҷомеаи шаҳрвандӣ муайян накардааст.

2. Сиёсати энергетикӣ яке аз навҳои муҳимми сиёсати давлатӣ маҳсуб меёбад. Дар ин замина, муаллиф андешаҳои худро бо назардошти асосноккунии адабиётҳои илмӣ ва санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ муайян намудааст, вале дақиқ накардааст, ки сиёсати энергетикӣ дар эҳёи кадом объекти стратегии давлат ҳамовозии бештар пайдо кардааст.

3. Омӯзиши кори илмӣ муаллиф нишон дод, ки сиёсати энергетикӣ Тоҷикистон дар раванди идоракунии давлатӣ ҳамчун сиёсати соҳавӣ баромад намуда, пешрафти тамоми соҳаҳои хоҷагии халқ аз таъминоти неруи барқ вобастагии калон дорад. Аз ҳамин нуқтаи назар, муаллиф дар таҳқиқи мавзӯ ҷойгоҳи сиёсати энергетикӣ дар раванди ҳимояи манфиатҳои миллии Тоҷикистон ба таври мушаххас муайян карда бошад ҳам, лекин аҳамияти объекти таҳқиқоти дар рушди соҳаи маориф ва ҷаҳонбинии насли ҷавони кишвар ба таври возеҳ шарҳ на додааст.

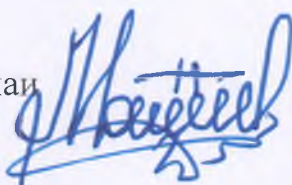
Норасоӣ ва роҳҳои номбаршуда ба ҳеҷ ваҷҳ ба мундариҷаи таҳқиқоти диссертатсионӣ таъсири манфӣ расонида наметавонанд. Онҳо масъалаҳои баҳсноке мебошанд, ки довталаб метавонад дар рафти ҳимояи ошкорои диссертатсияи худ ба онҳо ҷавобҳои мукамал гардонад ва мавқеи худро пурра ва асоснок намояд. Зеро диссертатсияи мазкур дорои навгониҳои илмӣ, сохтори ягона, натиҷа ва хулосаҳои дорои муҳимияти илмӣ амалӣ мебошад.

Мутобиқати барасмиятдарории диссертатсия ба талаботи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон. Диссертатсияи Хуррамзода Муминшо Хуррам дар мавзуи “Мақоми сиёсати энергетикӣ дар раванди ҳимояи манфиатҳои миллии Тоҷикистон” пажӯҳиши илман асоснокшуда ва ба таври мантиқӣ анҷомёфта буда, камбудиро, норасоиҳо ва нуқсонҳои дар боло зикршуда, арзиши илмӣ корро паст намекунанд.

Диссертатсияи Хуррамзода Муминшо Хуррам ба талаботи банди 31-33, 34 ва 35-и Низомномаи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, ки бо Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30-юми июни соли 2021, таҳти №267 тасдиқ шудааст, мувофиқ мебошад ва муаллифи он сазовори мушарраф гардидан ба дараҷаи илмӣ номзади илмҳои сиёсӣ аз рӯи ихтисоси 23.00.02 – Ниҳодҳо, равандҳо ва технологияҳои сиёсӣ мебошад.

Муқарризи расмӣ:

Номзади илмҳои сиёсӣ,
муовини сармуҳаррири рӯзномаи
“Садои мардум”

Абдулло Д. А.

Имзои номзади илмҳои сиёсӣ
Д. А. Абдуллоро тасдиқ менамоям.
мудир бахши кадрҳо ва назорати иҷрои корҳои
рӯзномаи “Садои мардум”

Бокиева Д.А.

10.03.2026

Суроғаи муқарриз:

(734018, Ҷумҳурии Тоҷикистон,

ш. Душанбе, хиёбони С. Шерозӣ- 16

тел: 907919999

E-mail: daler1981@list.ru